

УДК 903.25-032.5-033.5:902.01"01/03"
DOI: 10.26661/swfh-2017-49-025

Г. О. Олійник

ТИПОЛОГІЧНІ РЯДИ СКЛЯНИХ ТА КАМ'ЯНИХ ПРИКРАС З ЖІНОЧИХ ПІЗНЬОСАРМАТСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ

У статті викладається обґрунтування критеріїв для побудови типологічних рядів намистин, як найчисельніших знахідок у жіночих пізньосарматських похованнях. Так класоутворюючу роль відіграє колір. За колірною ознакою виділяється 10 класів намистин. В рамках яких, на основі форми намистин, виокремлюються 95 типів, серед них: 5 типів безбарвних намистин, 8 типів намистин білого кольору, 9 типів – чорного, 9 типів – червоного, 15 типів – помаранчевого, 12 типів – жовтого, 12 типів – зеленого, 9 типів – блакитного, 12 типів – синього, 4 типи – фіолетового.

Ключові слова: намистини, типологічні ряди, типи, типологічна ознака, колір.

Як найбільш розповсюджені та легко доступні жіночі прикраси, однією з найчисельніших знахідок у жіночих пізньосарматських похованнях є намистини. Категорія "намиста" завдяки достатній показності, масовості, а також стандартизованості може використовуватись у розробці хронології пізньосарматської культури. Але для подальшої побудови хронологічної шкали необхідна попередня систематизація даної категорії поховального інвентарю. Цим цілям може слугувати створення типологічних рядів намистин, що будуть об'єднані в класи.

Так за М. П. Мальмером [1, р. 255] типологічний ряд – це безліч типів, що розташовані в послідовності, яка відповідає ступіню їх подібності. Таким чином, наші типологічні ряди мають градаційний характер і вибудовуються в залежності від подібностей та відмінностей форм намистин. Відповідно типоутворюючою ознакою виступає форма. Були враховані наступні форми: куляста та поперечно стисла з різною пропорційною характеристикою (деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві або більше штуки), куляста з ребристою поверхнею, овальна, бочкоподібна, бочкоподібна поперечно стисла, бочкоподібна сплюснена, бочкоподібна поздовжньо стисла з валиками по краях, дископодібна з різною пропорційною характеристикою, у формі лінзи, біконічна, біконічна поздовжньо витягнута, усічено біконічна, усічено біконічна поперечно стисла, катушкоподібна, циліндрична з різною пропорційною характеристикою (деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві або більше штуки), короткоциліндрична з виступаючими торцями, циліндрична з ребристою поверхнею, подовжена циліндрична з валиками по краях, прямокутна плоска, у формі паралелепіпеда, призматична, у формі 14-гранника, подовжена горбиста, витягнута клиновидна, спіралеподібна, конічна, трикутна, ромбоподібна, вісімкоподібна, краплеподібна.

Типи позначаються арабськими цифрами та об'єднуються в класи, що за В. Тейлором [2, р. 116, 121] являють собою групи схожих типів. Класи, що позначаються римськими цифрами, вибудовувалися на основі кольорів. Для цього використовується сучасний колірний спектр, як одна із існуючих систем класифікації кольору. Усього виділено 10 класів: I. Намистини безбарвні (Б); II. Намистини білого кольору (БіЛК); III. Намистини чорного кольору (ЧорК); IV. Намистини червоного кольору (ЧерК); V. Намистини помаранчевого кольору (ПК); VI. Намистини жовтого кольору (ЖК); VII. Намистини зеленого кольору (ЗК); VIII. Намистини блакитного кольору (БлакК); IX. Намистини синього кольору (СК); X. Намистини фіолетового кольору (ФК).

Поліхромні намистини надзвичайно різноманітні. В похованнях, що досліджуються, не були зустрінуті дві однакові поліхромні намистини. А різнобарв'я їх декору не дає можливості віднести їх до того чи іншого кольору. Виходячи з цього вони не були включені до типологічних рядів.

Чому саме колір грає класоутворюючу роль? Ми маємо справу з кочівницькою культурою, де намистини є предметом імпорту. Потрапляння їх в культуру – реципієнт навряд чи корелюється з ознаками технології виробництва. В свою чергу, колір є єдиною соціонормативною ознакою. Тож ймовірно здається, що носіїв пізньосарматської культури при виборі намистин цікавив їх колір. Отже, як нам здається, набори намистин формувались виходячи з колірних композицій, а тому і нам групувати намистин необхідно за тими ж принципами.

Що стосується матеріалу намистин, то інформація про нього вказана в описі кожного типу як додаткова. Матеріалу відводиться саме така функція, бо якихось закономірностей у створенні комбінацій матеріалів у комплексах не виявлено.

Слід зазначити, що при співвідношенні матеріалів намистин з кольорами сучасного колірного спектру використовувався Pantone – інноваційна система ідентифікації і співставлення кольорів для вирішення проблем, що пов'язані з отриманням точних колірних збігів у спільноті графічних художників. Зручність використання Pantone обумовлена його знаходженням у всесвітній мережі інтернет.

Так, наприклад бурштиновій намистині неправильної форми з комплексу Бокани п. 5 був знайдений відповідник у кольорі Pantone 173 С, який є помаранчевим. Отже, бурштинові намистини потрапили до класу V. Намистини помаранчевого кольору. Таким самим чином, використовуючи колірні раскладки Pantone, відшукані відповідники і для намистин з інших матеріалів.

Для побудови типологічної схеми були залучені поховання, що не були пограбовані, серед поховального інвентарю містили надійні хроноіндикатори, таку категорію знахідок, як намистини та походили з території сучасних Угорщини, Румунії, Республіки Молдова, України та Російської Федерації. Вказаним

методичним вимогам відповідали 39 поховань, що містили більш як 7050 екземплярів намистин. Серед відібраних поховань:

1. Абганерова II, курган 13, поховання 1 [3, с. 101–104] – Жовтневий район, Волгоградська область, Російська Федерація.

2–6. Бокани, поховання 5, 6, 9, 10, 17 [4, с. 49–65] – Фалештський район, Республіка Молдова.

7. Височино V, курган 2, поховання 2 [5, с. 63–64] – Азовський район, Ростовська область, Російська Федерація.

8. Джармата II, поховання 26 [6, с. 196–198] – повіт Тіміш, Румунія.

9. Дивізія, курган 2, поховання 1 [7, с. 2–4] – Татарбунарський район, Одеська область, Україна.

10–22. Дружне, склеп 18, похований В; могила 21, похований Е; могила 24; склеп 58, поховання С; склеп 66, поховання А; склеп 66, поховання В; могила 67, південний підбій, поховання 3 (нижній ярус); могила 67, північний підбій, поховання 2; могила 73, північний підбій, поховання В; могила 73, південний підбій, поховання D; склеп 78, поховання D; склеп 84, поховання А, D [8, с. 18–22, 27–36] – Сімферопольський район, Автономна Республіка Крим, Україна.

23. Дудештій-Веки, поховання 2 [6, с. 178] – повіт Тіміш, Румунія.

24. Лучисте, склеп 55, поховання 2 [9, с. 279–281] – Алуштинська міська рада, Автономна Республіка Крим, Україна.

25–26. Мако – Пап-хат I, поховання 2, 14 [10, с. 253–255, 258–259] – медьє Чонград, Угорщина.

27. Мічурінське, склеп 1, поховання 1 [11, с. 51–66] – Білогірський район, Автономна Республіка Крим, Україна.

28. Нагавський II, курган 11, поховання 1 [12, с. 179–182] – Котельниківський район, Волгоградська область, Російська Федерація.

29–34. Нейзац, склеп 17, поховання 1, 2 [13, с. 299–326]; могила 103 (два похованих); могила 208, поховання 1, 2 [14, с. 31–55]; могила 156 [15, с. 343–346] – Білогірський район, Автономна Республіка Крим, Україна.

35. Новоолександрівка I, курган 20, поховання 1 [16, с. 217–220] – Азовський район, Ростовська область, Російська Федерація.

36. Пашкани, поховання 1 [17, с. 31–35] – Криулянський район, Республіка Молдова.

37. Трушень, поховання 1 [18, с. 179–185] – муніципій Кишинєва, Республіка Молдова.

38. Хунедоара-Тімішане, поховання 17 [6, с. 207–208] – повіт Арад, Румунія.

39. Чотири брати, курган 3, поховання 7 [19, с. 71–77] – Аксайський район, Ростовська область, Російська Федерація.

Слід пояснити вибір критеріїв при відборі поховань для дослідження.

Через те, що дана типологія не є кінцевим результатом дослідження і не має на меті зробити звід усіх намистин, що були знайдені в сарматських похованнях – були відібрані не грабовані, не руйновані та добре датовані комплекси, щоб прослідкувати у часі зміни наборів намистин та їх колірних гам. Аби картина була повною це необхідно намагатись прослідкувати серед поховань з повним інвентарним набором, а не в таких де через грабунок або руйнацію, ймовірно, могли б зникнути якась частина речей.

В підсумку типологічна схема намистин з жіночих пізньосарматських поховань має наступний вигляд:

Клас I. Намистини безбарвні.

Тип 1. Кулясті намистини з різною пропорційною характеристикою. Деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві або більше штуки. Матеріал – скло з внутрішньою металеву прокладкою (рис. 1, I, 1). **Тип 2.** Подовжені циліндричні намистини з валиками по краях. Матеріал – скло з металеву прокладкою (рис. 1, I, 2). **Тип 3.** Кулясті ребристі намистини з прозорого скла (рис. 1, I, 3). **Тип 4.** Подовжені горбисті намистини зі скла з внутрішньою металеву прокладкою (рис. 1, I, 4). **Тип 5.** Намистини у формі 14-гранника. Матеріал – гірський кришталь (рис. 1, I, 5).

Клас II. Намистини білого кольору.

Тип 1. Кулясті та поперечно стислі намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – вапняк і скло (рис. 1, II, 1). **Тип 2.** Овальні намистини з халцедону (рис. 1, II, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні намистини з вапняку та скла (рис. 1, II, 3). **Тип 4.** Бочкоподібні поперечно стислі намистини з вапняку та скла (рис. 1, II, 4). **Тип 5.** Біконічні поздовжньо витягнуті намистини зі скла (рис. 1, II, 5). **Тип 6.** Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – вапняк, скло, єгипетський фаянс (рис. 1, II, 6). **Тип 7.** Намистина призматичної форми зі скла (рис. 1, II, 7). **Тип 8.** Намистини у формі 14 – гранника зі скла (рис. 1, II, 8).

Клас III. Намистина чорного кольору.

Тип 1. Бісер (рис. 1, III, 1). **Тип 2.** Кулясті та поперечно стислі намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – гагат і скло (рис. 1, III, 2). **Тип 3.** Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – гагат (рис. 1, III, 3). **Тип 4.** Намистини в формі паралелепіпеда. Матеріал – гагат (рис. 1, III, 4). **Тип 5.** Намистини в формі паралелепіпеда, довгі сторони якого прикрашені різним орнаментом у вигляді двох кіл з точкою в центрі. Матеріал – гагат (рис. 1, III, 5). **Тип 6.** Ромбоподібні намистина з гагату (рис. 1, III, 6). **Тип 7.** Трикутні намистини з гагату (рис. 1, III, 7). **Тип 8.** Витягнуті клиновидні намистини з гагату (рис. 1, III, 8). **Тип 9.** Спіралеподібні намистини з гагату (рис. 1, III, 9).

Клас IV. Намистини червоного кольору.

Тип 1. Кулясті та поперечно стислі намистини зі скла та гранату (рис. 1, IV, 1). **Тип 2.** Біконічні намистини з глухого скла (рис. 1, IV, 2). **Тип 3.** Намистини у формі плоского диска зі скла (рис. 1, IV, 3). **Тип**

4. Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві штуки. Матеріал – скло та корал (рис. 1, IV, 4). **Тип 5.** Намистини у формі паралелепіпеда з глухого скла (рис. 1, IV, 5). **Тип 6.** Намистини призматичної форми з глухого скла (рис. 1, IV, 6). **Тип 7.** Намистини у формі 14 – гранника зі скла та сердоліку (рис. 1, IV, 7). **Тип 8.** Спіралеподібні намистини з глухого скла (рис. 1, IV, 8). **Тип 9.** Просвердлені гілочки корала (рис. 1, IV, 9).

Клас V. Намистини помаранчевого кольору.

Тип 1. Кулясті та поперечно стислі намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – бурштин, сердолік, скло (рис. 1, V, 1). **Тип 2.** Бочкоподібні намистини зі скла та сердоліку (рис. 1, V, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні поперечно стислі намистини з бурштину (рис. 1, V, 3). **Тип 4.** Бочкоподібні сплюснені намистини неправильної форми з бурштину (рис. 1, V, 4). **Тип 5.** Дископодібні намистини з різною пропорційною характеристикою з бурштину (рис. 1, V, 5). **Тип 6.** Усічено біконічні поперечно стислі намистини з сердоліку (рис. 1, V, 6). **Тип 7.** Конічні намистини з бурштину (рис. 1, V, 7). **Тип 8.** Короткоциліндричні намистини з виступаючими торцями з бурштину (рис. 1, V, 8). **Тип 9.** Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – бурштин (рис. 1, V, 9). **Тип 10.** Прямокутні плоскі намистини з бурштину (рис. 1, V, 10). **Тип 11.** Призматичні намистини з сердоліку (рис. 1, V, 11). **Тип 12.** Намистини у формі 14-гранника з сердоліку (рис. 1, V, 12). **Тип 13.** Намистини трикутної в перетині форми з бурштину та скла (рис. 1, V, 13). **Тип 14.** Вісімкоподібні намистини з бурштину (рис. 1, V, 14). **Тип 15.** Намистини неправильної форми з бурштину (рис. 1, V, 15).

Клас VI. Намистини жовтого кольору.

Тип 1. Кулясті намистини. Деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві або більше штуки. Матеріал – прозоре та глухе скло, а також скло з внутрішньою металевою прокладкою (рис. 1, VI, 1). **Тип 2.** Кулясті намистини з ребристою поверхнею з прозорого скла (рис. 1, VI, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні намистини з глухого скла (рис. 1, VI, 3). **Тип 4.** Бочкоподібні подовжньо стислі намистини з валиками по краях. Матеріал – прозоре скло (рис. 1, VI, 4). **Тип 5.** Катушкоподібні намистини з прозорого скла (рис. 1, VI, 5). **Тип 6.** Циліндричні намистини. Деякі екземпляри об'єднані в нерозчленовані ланцюжки по дві або більше штуки. Матеріал – скло з внутрішньою металевою прокладкою (рис. 1, VI, 6). **Тип 7.** Подовжені циліндричні намистини з валиками по краях. Матеріал – скло з металевою прокладкою (рис. 1, VI, 7). **Тип 8.** Подовжені горбисті намистини з прозорого скла (рис. 1, VI, 8). **Тип 9.** Намистини у вигляді плоского диска з прозорого скла (рис. 1, VI, 9). **Тип 10.** Дископодібні намистини з прозорого скла (рис. 1, VI, 10). **Тип 11.** Усічено біконічні намистини з прозорого скла (рис. 1, VI, 11). **Тип 12.** Краплеподібні намистини з глухого скла (рис. 1, VI, 12).

Клас VII. Намистини зеленого кольору.

Тип 1. Бісер (рис. 1, VII, 1). **Тип 2.** Кулясті та поперечно стислі намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – скло (рис. 1, VII, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні намистини зі скла (рис. 1, VII, 3). **Тип 4.** Намистини у вигляді плоского диска зі скла (рис. 1, VII, 4). **Тип 5.** Біконічні намистини зі скла (рис. 1, VII, 5). **Тип 6.** Намистини конічної форми зі скла (рис. 1, VII, 6). **Тип 7.** Краплеподібні намистини зі скла (рис. 1, VII, 7). **Тип 8.** Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – скло (рис. 1, VII, 8). **Тип 9.** Циліндричні намистини з ребристою поверхнею зі скла (рис. 1, VII, 9). **Тип 10.** Призматичні намистина зі скла (рис. 1, VII, 10). **Тип 11.** Намистини у формі 14 – гранника зі скла (рис. 1, VII, 11). **Тип 12.** Подовжені горбисті намистини зі скла (рис. 1, VII, 12).

Клас VIII. Намистини блакитного кольору.

Тип 1. Бісер (рис. 1, VIII, 1). **Тип 2.** Кулясті поперечно стислі намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – прозоре, глухе скло та халцедон (рис. 1, VIII, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні намистини з прозорого скла (рис. 1, VIII, 3). **Тип 4.** Кулясті намистини з ребристою поверхнею з глухого скла та фаянсу (рис. 1, VIII, 4). **Тип 5.** Короткоциліндричні намистини з прозорого, глухого скла та фаянсу (рис. 1, VIII, 5). **Тип 6.** Намистини у вигляді плоского диска з прозорого скла (рис. 1, VIII, 6). **Тип 7.** Намистини у формі 6-гранника з прозорого скла (рис. 1, VIII, 7). **Тип 8.** Намистини у формі 14-гранника з прозорого скла (рис. 1, VIII, 8). **Тип 9.** Підвіски у вигляді стилізованого топірця з глухого скла (рис. 1, VIII, 9).

Клас IX. Намистини синього кольору.

Тип 1. Бісер зі скла (рис. 1, IX, 1). **Тип 2.** Кулясті та поперечно стислі намистини зі скла (рис. 1, IX, 2). **Тип 3.** Бочкоподібні намистини зі скла (рис. 1, IX, 3). **Тип 4.** Бочкоподібні поперечно стислі намистини зі скла (рис. 1, IX, 4). **Тип 5.** Біконічні намистини зі скла (рис. 1, IX, 5). **Тип 6.** Усічено біконічні намистини зі скла (рис. 1, IX, 6). **Тип 7.** Намистини у формі плоского диска зі скла (рис. 1, IX, 7). **Тип 8.** Циліндричні намистини з різною пропорційною характеристикою. Матеріал – скло (рис. 0, 0). **Тип 9.** Призматичні намистини зі скла (рис. 1, IX, 9). **Тип 10.** Намистини у формі 14 – гранника зі скла (рис. 1, IX, 10). **Тип 11.** Подовжені намистини спіралеподібної форми. Матеріал – скло (рис. 1, IX, 11). **Тип 12.** Подовжені горбисті намистини зі скла (рис. 1, IX, 12).

Клас X. Намистини фіолетового кольору.

Тип 1. Намистини у формі лінзи з прозорого скла (рис. 1, X, 1). **Тип 2.** Намистини у вигляді плоского диска з прозорого скла (рис. 1, X, 2). **Тип 3.** Циліндричні намистини з прозорого скла (рис. 1, X, 3). **Тип 4.** Намистини у формі 14-гранника з прозорого скла (рис. 1, X, 4).

В результаті намистин було виділено 95 типів, серед них: 5 типів безбарвних намистин, 8 типів намистин білого кольору, 9 типів – чорного, 9 типів – червоного, 15 типів – помаранчевого, 12 типів – жовтого, 12 типів – зеленого, 9 типів – блакитного, 12 типів – синього, 4 типи – фіолетового.

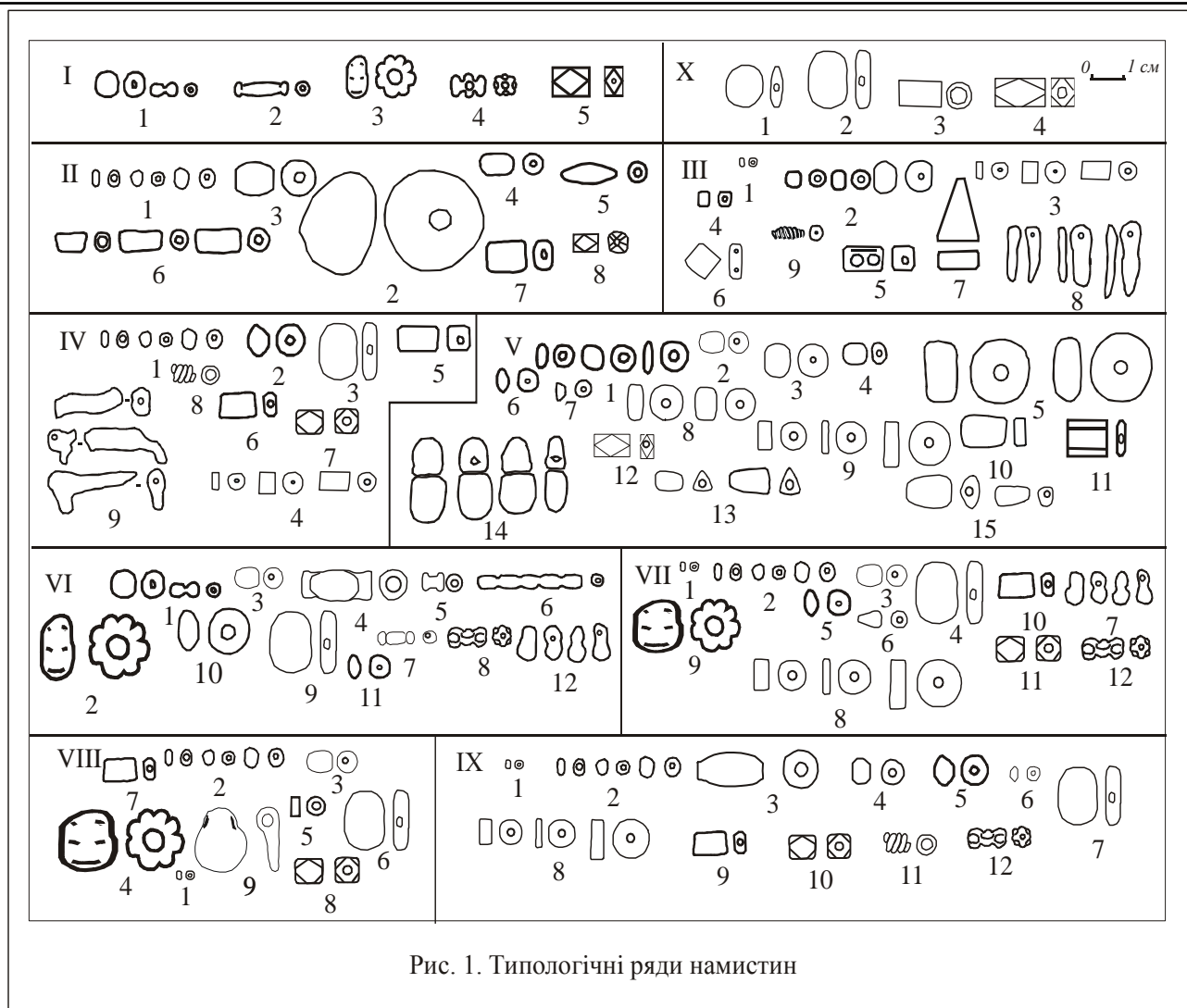

Рис. 1. Типологічні ряди намистин

Джерела та література

1. Malmer M. P. Metodproblem inen järnalderns kunsthistorie / M. P. Malmer // Acta Archeologica Lundensia. – 1963. – Ser. in 8°, № 3. – P. 250 – 255.
2. Taylor W. W. A study of archaeology / W. W. Taylor. – Philadelphia: American Anthropological Association, 1948. – 256 p.
3. Дьяченко А. Н. Археологические исследования у с. Абганерово Октябрьского района Волгоградской области / А. Н. Дьяченко, В. Г. Блохин, О. А. Шинкарь // Археолого-этнографические исследования в Волгоградской области. – Волгоград: Перемена, 1995. – С. 90 – 105.
4. Федоров Г. Б. К вопросу о сарматской культуре в Молдавии / Г. Б. Федоров // Известия Молдавского филиала Академии наук СССР. – 1956. – № 4 (31). – С. 49 – 65.
5. Беспалый Е. И. Древнее население междуречья Дона и Кагальника. Курганный могильник у с. Высочино / Е. И. Беспалый, С. И. Лукьяшко. – Ростов н/Д: Изд-во ЮНЦ РАН, 2008. – 224 с.
6. Grumeza L. Sarmatian cemeteries from Banat (late 1st – early 5th centuries ad) / Lavinia Grumeza. – Cluj-Napoca: Mega, 2014. – 413 p.
7. Субботин Л. В. Сарматские древности Днестро-Дунайского междуречья. II. Курганные могильники Дивизийский и Белолесский / Л. В. Субботин, А. Н. Дзиговский. – К., 1990. – 40 с.
8. Храпунов И. Н. Могильник Дружное (III – IV вв. нашей эры) / И. Н. Храпунов. – Люблин: Издательство Университета Марии Кюри-Склодовой, 2002. – 313 с.
9. Айбабин А. И. Ранние комплексы могильника села Лучистое в Крыму / А. И. Айбабин, Э. А. Хайрединова // МАИЭТ. – 1997. – Вып. VI. – С. 274 – 311.
10. Gyöngyi G. Szarmata temetőrészetek Makó környékéről (Csongrád megye) / Gulyás Gyöngyi // Évkönyv és jelentés a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2009. évi feltárásairól. – Budapest, 2012. – P. 253 – 296.
11. Мульд С. А. Позднесарматское погребение в Центральном Крыму / С. А. Мульд // МАИЭТ. – 2001. – Вып. VIII. – С. 51 – 66.
12. Мыськов Е. П. Позднесарматские комплексы на Нижнем Дону / Е. П. Мыськов, И. В. Сергацков // РА. – 1994. – № 2. – С. 179-190.
13. Храпунов И. Н. Склепы с погребениями III в. н. э. из могильника Нейзац / И. Н. Храпунов, С. А. Мульд // Боспорские исследования. – 2004. – Вып. VII. – С. 299 – 326.
14. Храпунов И. Н. Две могилы с погребениями женщин из некрополя Нейзац / И. Н. Храпунов // МАИЭТ. – 2007. – Вып. XIII. – С. 31 – 55.

15. Храпунов И. Н. Новые данные о сармато-германских контактах в Крыму (по материалам раскопок могильника Нейзац) / И. Н. Храпунов // Боспорские исследования. – 2003. – Вып. III. – С. 329 – 350.
16. Беспалый Е. И. Погребения позднесарматского времени у г. Азова / Е. И. Беспалый // СА. – 1990. – № 1. – С. 213 – 223.
17. Гросу В. И. Новые сарматские памятники на территории Молдавии (дополнения к археологической карте МССР) / В.И. Гросу // АИМ в 1979-1980 гг. – Кишинев, 1983. – С. 28 – 53.
18. Vornic V. Un mormânt sarmatic descoperit la Truşeni (mun. Chişinău) / V. Vornic, S. Tabuncic // Revista arheologică. – 2008. – Seria nouă, vol. IV, nr. 2. – P. 179 – 185.
19. Мошкова М. Г. Два позднесарматских погребения в группе “Четыре брата” на Нижнем Дону / М. Г. Мошкова // Вопросы древней и средневековой археологии Восточной Европы. – М.: Наука, 1978. – С. 71 – 77.

Oliinyk G. Typological series of glass and stone beads from women’s late sarmatian complexes.

The article outlines the criteria for constructing typological series of beads, as the most numerous finds in women’s late sarmatian burials. So a class-forming role plays a color. By color are distinguished 10 grades of beads. In the framework of which, based on the shape of beads, are distinguished 95 types, among them: 5 types of colorless beads, 8 types of beads of white color, 9 types of black, 9 types - red, 15 types - orange, 12 types - yellow, 12 types - Green, 9 types - blue, 12 types - blue, 4 types - violet.

Key words: *beads, typological series, types, typological features, color.*